

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

ISSN: 2992-8902

Digital
Object
Identifier

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
SYSTEM-CENTRE

74-91 XALQARO DARAJA

MAXSUS SON, 2024

IJTIMOIY, IQTISODIY, SIYOSIY, ILMIY, OMMAKOP JURNAL

2024-YIL 18-19-APREL

**"RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA AGROIQTISODIYOT VA
BUXGALTERIYA HISOBINING DOLZARB MUAMMOLARI VA
ULARNING YECHIMLARI" PROFESSOR NURILLA SULAYMONOVICH
SANAYEV TAVALLUDINING 85 YILLIGIGA BAG'ISHLANGAN**

XALQARO ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA

SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI, 2024

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 678 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 19-aprel kuni ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Benazir ustozni yod etib	10
Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti jamoasi	
Qishloq xo'jaligi taraqqiyotining ustuvor yo'nalishlari.....	12
Yunusov Xudaynazar Beknazarovich	
Agroklasterlarda biznes jarayonlari moliyaviy natijalari hisobini takomillashtirish	14
Alikulov Abdimo'min, Koshkaldal Irina	
Assessment of the ESG rating of banks.....	19
Ruziyeva Elvira, Eshmuradov Ulugbek	
Contract Preferences of Smallholders: Evidence From a Study on Potato Production in Uzbekistan	24
Sanaev Golib, Sanaeva Rakhima, Nurullaev Ulmasjon, Nurullaeva Bakhora, Sanaev Anvar	
Taxation Systems in the Agricultural Production Sphere in the Context of Resistance to Shadow Economy	34
Koshkaldal Iryna, Dombrovska Olena, Alikulov Abdimumin	
Factors Influencing Farmers' Cooperation in Irrigation: A Study of Samarkand Province, Uzbekistan	39
Tadjiev Abdusame Abduxamidovich	
Xalqaro standartlar asosida qishloq xo'jaligida kapital qo'yilmalar hisobi hamda hisobotlarini takomillashtirish.....	43
Xasanov Baxodir Akramovich, Egamberdiyeva Salima Rayimovna, Raxmatov Jonibek Ismoil o'g'li	
Tijorat banklarida ichki auditida muhimlik va auditor riski masalalari.....	50
Ibragimov Abdugapur Karimovich, Qo'ldoshev Dilshod Melixurozovich	
Agroklasterlar ichki sotish jarayonida transfert baholarni belgilashni tashkiliy-uslubiy jihatlari	57
Eshmuradov Ulug'bek Tashmuratovich	
Auditda regression tahlilni qo'llashning xususiyatlari	64
Tajekeev Ziyatdin Kobeyisovich	
Uzumchilik fermer xo'jaliklarida ishlab chiqarish xarajatlari hisobini takomillashtirish.....	67
Ibragimov Mansur Mardonovich	
Xalqaro standartlar asosida qishloq xo'jaligida aktivlarni tasniflash, ularning hisobi va hisobotini takomillashtirish.....	71
Egamberdiyeva Salima Rayimovna	
The Place of Digitalisation in the Rural Areas Development of Ukraine.....	76
Riasnianska A. M., Kniaz O. V.	
Yalpi ichki va hududiy mahsulotning ko'payishida faol tadbirkorlikning o'rni	79
Salamov Ibroxim, Kudratov Rizo Turdibayevich, Nazarova Maryam Sharipovna	
Inflyatsion targetlash rejimining pul-kredit siyosatini amalga oshirishdagi ahamiyati	84
Fayziyev Oybek Raximovich	
Asalarichilikning qishloq xo'jaligi iqtisodiyotidagi o'rni va uni rivojlantirish istiqbollari.....	89
Alikulov Abdimo'min Ismatovich, Ishturdiyev Hasan Abdigapparovich	
Uzumchilik majmuining tashkiliy-iqtisodiy mexanizmi va uning tamoyillari.....	94
Boltayev Nazarbek Narzullayevich	
Mintaqaviy klasterning xususiyatlari.....	98
Urdushev Hamrakul	
Considerations for Bolstering Entrepreneurship in the Evolution of the Domestic Economy	102
Shadiyeva Gulnora Mardiyevna	
Chorvachilik tarmog'ida ishlab chiqarish samaradorligini oshirish imkoniyatlari.....	107
Kudratov Rizo Turdibayevich, O'roqov Feruz Ibodullayevich	
Oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda qishloq xo'jaligi mahsulotlari yetishtirishning hududiy jihatlari	112
Kazakova Zulayho Salaxiddinovna, Nazarova Maryam Sharipovna	

Yalpi ichki mahsulot va uni hisoblashni takomillashtirish yo'llari.....	117
Xalmurzaev Mansur, Abdushukurov Xondamir	
Qishloq xo'jaligi korxonalarida tovar-moddiy qiymatliklar hisobini takomillashtirish yo'nalishlari.....	122
Raximova Umida Rabbimovna	
Mamlakatimiz agrar tarmog'ida innovatsiyalarga asoslangan tadbirkorlikni rivojlantirish.....	127
Olimova Nodira hamrakulovna	
Banklarda ichki auditni xalqaro audit standartlari asosida takomillashtirish.....	131
Rizayev Nurbek Qodirovich, Boymatova Chinora Ilxomovna	
Agroklastarlarda asosiy vositalarni modernizatsiyalash va ta'mirlash xarajatlari hisobini takomillashtirish.....	137
Alikulov Abdimo'min Ismatovich, Ibodullaev D., Abdushukurov Xondamir Botiraliyevich	
Davlat budjetida boshqaruv xarajatlarini moliyalashtirishni takomillashtirish yo'llari va xarajatlarining optimallashtiruv muammolari.....	142
Narziyeva Guzal Baxtiyorovna	
Bandlikni ta'minlash va kambag'allikni qisqartirishni yuzaga keltiruvchi sabablar hamda ularning yechimi.....	146
Ahmatoва Qunduzbonu Asliddinovna, Sunnatullayev Musurmon Sunnatullo o'g'li, Salamov Ibroxim	
Global iqtisodiy rivojlanish sharoitida yashil iqtisodiyot muammolari	151
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Musurmonov Nodirbek Ahmadovich	
Menejer boshqaruvida boshqaruv mehnati va guruhlar dinamikasi	155
Xasanova Sitara Islamovna	
G'allachilik klasterlarida buxgalteriya hisobi shakllarini takomillashtirish.....	158
Yuldashev Sherali Xaitovich	
Современность услуг агропромышленного комплекса в условиях инновационной экономики положение дел	163
Тураев Баходир Хатамович, Рузиев Хамрокул Жураевич	
Влияние внешних факторов на эффективность производства животноводства.....	170
Хамдамова Насиба Аблакуловна	
Banklarda ichki auditni rejalashtirish masalalari.....	173
Ibragimova Iroda Rashid qizi, Safarov Abdumajit Abdixamidovich	
The Importance of Digital Technologies in the Development of Agriculture.....	179
Rabbimov Elbek Abdulloyevich	
Yakka tartibdagi tadbirkorlarni soliqqa tortish o'zini o'zi band qilishni davlat tomonidan tartibga solish shakli sifatida.....	182
Pardayeva Ozoda Mamayunusovna, Javmanov Jamshed Abdusamatovich	
O'zbekiston pensiya tizimida pensiya hisoblash va to'lashni rivojlantirishda xorijiy mamlakatlar tajribasini uyg'unlashtirish.....	186
Xasanov Baxodir Akramovich, Nurmanov Din-Axmed Tileubayevich	
Uzumchilik mahsulotlari eksportini oshirish omillari	193
Ibragimov Mansur Mardonovich	
Korxonalarning xo'jalik faoliyati hisobining mohiyati, ahamiyati va hisob turlari.....	196
Ishturdiyev Hasan Abdigapparovich, Tilabov Shohruh Baxriddin o'g'li, Irisboyev Raxmatilla Shavkat o'g'li	
Raqamli iqtisodiyotning o'zbekistondagi holati va uning rivojlanish istiqbollari	200
Kazakova Zulayho Salaxiddinovna, Abdullayev Sanjar Sayfiddin o'g'li, Sunnatullayev Musurmon Sunnatulla o'g'li	
Fermer xo'jaliklar faoliyatida investitsiyalarning o'rni.....	204
Nomozova Mahliyo Mamirjon qizi, Yuldashev Muhammad Utkir o'g'li, Solijonova Diyora Xaydarali qizi, Saydullayev Akbarali Akram o'g'li, Urazov Jamshidjon Sa'dullayevich	
Raqamli iqtisodiyotning o'rni va joriy etishdagi imkoniyatlari.....	209
Salamov Ibroxim, Javmanov Jamshed Abdusamatovich, Ummatov Begzod Ikrom ugli, Bekpolatov Sultonxon Sherzod ugli	
Raqamli iqtisodiyot sharoitda asosiy vositalarni hisobga olishni takomillashtirish.....	214
Xatamov Kobil Xayriyevich, Sodiqov Xayrulla Sattorovich	
Improving Cost Accounting for Sales of Agricultural Products in Farms	218
Abdimumin Alikulov, Ulugbek Eshmuradov, Khondamir Abdushukurov	

Servis korxonalarini raqamli iqtisodiyotga o'tkazishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish	224
Kurbanova Raxima Jamshedovna	
Raqamli iqtisodiyotning bugungi kundagi holati.....	228
Nurmanov Sherzod Xujayarovich, Eshimova Gulandom Botir qizi, Daniyarov Xurshid Baxtiyarovich	
Qoramolchilikda ozuqa ta'minotini yaxshilash yo'llari	233
Nurullayev Ulug'bek Uytalovich, Urazov Jamshidjon Sa'dullayevich	
Meva-sabzavotchilik klasterlarida faol tadbirkorlikning iqtisodiy samaradorlikni oshirishdagi o'rni	236
Ibroxim Salomov, Roziyeva Gulxayo Chorievna	
Qishloq xo'jaligini rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	242
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Isaxonov Shaxzodjon Nurali o'g'li	
O'zbekiston chorvachiligidagi muammolar va ularning yechimi.....	246
Xudoyberdiyeva Marifat Umarovna, Xamdamova Nasiba Ablakulovna, Esirgapov Diyor Akramovich, Ulmasov Tohir Suvonqulovich	
Qishloq xo'jaligi iqtisodiyotini rivojlantirishda raqamli texnologiyalarning o'rni va ahamiyati	249
Kazakova Zulayho Salaxiddinovna, Ulmasov Amirxon Rasul o'g'li, Botirov Bekzod Ulug'bek o'g'li	
Механизмы и инструменты финансирования малых и средних сельскохозяйственных предприятий (На примере Центральноазиатского региона).....	253
Худойбердиева Асила	
Agroklastarlarda kapital qo'yilmalar hisobini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish masalalari.....	259
Irisboyev Rahmatillo Shavkat o'g'li, Jo'rayeva Diyora Olimjonovna, Eshmuradov Ulug'bek Tashmuratovich	
Milliy iqtisodiyotda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rolini oshirishning ustuvor yo'nalishlari	265
Saidxonov Akmalxon	
Improving Accounting and Auditing of Inventories in Agricultural Clusters	269
Raximova Umida Rabbimovna	
Maishiy xizmatlar sohasining rivojlanish tendensiyalari va kambag'allikni qisqartirishdagi o'rni.....	272
Rajabov Navruzbek Azimjonovich	
Chorvachilik tarmog'ida mahsulotlarni qayta ishlash samaradorligini oshirish imkoniytlari	277
Salomov Ibroxim, Nurmanov Sherzod Xujayarovich, Hotamov Adhamjon Asqarjon o'g'li	
Порядок применения и актуальность международных стандартов финансовой отчетности в деятельности коммерческих банков и предприятий	282
Нарзиева Гузал Бахтиёровна, Хомидов Асилбек Отабек угли, Асомиддинов Хусан Асомиддин угли, Болтабаев Диёрбек Омондурди угли	
Savdo korxonalarida segmentar hisobning o'rni va ahamiyati	286
Mardonov Mamed Shavkatovich, Bobomuradova Sarvinov Ziyadullayevna	
Livestock Development Problems and Prospects in Uzbekistan	289
Khamdamova Nasiba Ablakulovna, Ulmasova Oyul Bakhtiyarovna, Xudayberdiyeva Marifat Umarovna	
Понятие и учет капитальных вложений в агрокластерах.....	292
Жураева Диёра Олимджановна	
Xizmat ko'rsatish korxonalarini innovatsion modernizatsiyalashda iqtisodiy samaradorlikni hisoblash metodini takomillashtirish	297
Kurbanova Raxima Jamshedovna, Umurzoqova Sevinch Karim qizi	
Tarmoq mahsulotlarini ishlab chiqarish va sotishda innovatsion texnologiyalarni qo'llashning iqtisodiy samaradorligi	301
Nazarova Maryam Sharipovna, Kazakova Zulayho Salaxiddinovna	
Maishiy xizmatlar sohasini tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirishda raqamli innovatsion texnologiyalarning roli va ahamiyati	304
Quliyev Begimqul Melikovich	
O'zbekiston iqtisodiyotining rivojlanishi va iqtisodiy o'sish uchun barqaror investitsiya muhitini ta'minlash masalalari.....	308
Raximova Umida Rabbimovna, Elmurodova Dilnoza Farxodovna	

Biznesni qo'llab-quvvatlashda iqtisodiy-ijtimoiy holatni yaxshilash imkoniyatlari	311
Salamov Ibroxim, Janibekov Faxriddin Beknazarovich, Ulmasova Oygul Baxtiyorovna, Xudayberdiyeva Marifat Umarovna	
G'alla urug'chiligidagi boshlang'ich hisob va ichki nazoratni takomillashtirish	315
Yuldashev Sherali Xaitovich, Yusupov Uchqun, Zokirov Behruz	
Baliqchilik xo'jaliklarini rejalashtirishning ahamiyati va bosqichlari	318
Dosmuratova Shaxista Kengashovna	
"Yashil" iqtisodiyot: konsepsiyaning shakllanishi va asosiy kategoriyalari	321
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Toshpulatova Kamola Xurshed qizi	
Sutchilik yo'nalishidagi xo'jalik yurituvchi subyektlar faoliyatida marketing elementlaridan foydalanish	324
Urazov Jamshidjon Sa'dullayevich	
Biznes jarayonlarida "xarajat" va "tannarx" kategoriyalarining nazariy jihatlarini	328
Xondamir Abdushukurov, Ulug'bek Eshmuradov	
Перспективы развития бухгалтерского учета и аудита на основе международных стандартов	333
Рахимова Умида Раббимовна, Асомиддинов Хусан Асомиддин угли, Болтабаев Диёрбек Омондурди угли, Хомидов Аслбек Отабек угли	
Asosiy vositalarni hisobga olishning xalqaro va milliy standartlarda aks ettirishning farqli jihatlarini	336
Xatamov Kobil Xayriyevich, Turabaeva Ozoda Ilxambekovna	
Qishloq hududlarida ekoturizm maskanlarining turistik salohiyati va sig'imi tahlili	340
Abduraxmanova Aqida Fayzulla qizi, Xoshimova Sevara Bahromovna, Sayfullaev Umidulla Fazliddin o'g'li	
Chorvachilik tarmoqlarida otchilik infratuzilmasining hozirgi holati va istiqboldagi iqtisodiy samaradorligini oshirish imkoniyatlari	346
Salamov Ibroxim, Nurmanov Sherzod Xujayarovich, Tursunov Alpomish Amanovich, Yo'ldoshev Raxim Nuriddin o'g'li	
Qishloq xo'jaligi klasterlari va fermer xo'jaliklari faoliyatida raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari	351
Nasimjon Babayev, Dilorom Yorbekova, Umidullo Fayzullayev	
Agroklasterlarda biznes jarayonlari sotish hisobini takomillashtirish	354
Abdunazarova Sevinch, Aliqulova Zebuniso, Eshmuradov Ulug'bek Tashmuratovich	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida qishloq xo'jalik ishlab chiqarishining samaradorligi	360
Kudratov Rizo Turdibayevich, Abduxaliqova Farangiz Abduxoliq qizi	
Increasing Efficiency of Catering Enterprises Through Modernization	365
Kurbanova Rakhima Jamshedovna	
Chorvachilik majmuasi infratuzilmasi va uni rivojlantirish	369
Nurmanov Sherzod Xujayarovich, Aslonov Xotamjon Sharibboy o'g'li	
Davlat-xususiy sherikchiligini rivojlantirishda klasterlarning ahamiyati	373
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Raxmatullayev Sherzod Mexriddinovich	
Studying the Features of Innovative Development in The Agricultural Sector of the Economy	377
Yorbekova Dilorom Muxammadkulovna	
Chorvachilikda klasterlashning ayrim masalalari	380
Urdushev Hamrakul, Mavliyanov Majid Tuychiyevich	
Issues of Development of "Green Economy" in the Context of the Actualization of the Problem of Ecology and Climate Change	385
Mukhayyo Dustova	
Xizmatlar sohasi rivojlanishining aholi turmush darajasiga ta'siri	390
Xudoyberdiyeva Marifat Umarovna	
Baliqchilik xo'jaliklarini rivojlantirish prognozini ishlab chiqish masalalari	393
Dosmuratova Shaxista Kengashovna	
Mahalliy soliqlar va mahalliy yig'imlarning iqtisodiy mohiyati	396
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Asomiddinov Husan Asomiddin o'g'li	
Turizm korxonalari hisob siyosatini shakllantirish	400
Ibragimov Mansur Mardonovich	

Korxonalarda moliyaviy holatini ifodalovchi ko'rsatkichlar tahlili	404
Isturdiev Hasan Abdigapparovich, Tilabov Shohruh Baxriddin o'g'li, Yusupova Ergashoy	
Innovatsiya, innovatsion iqtisodiyot atamalarining mohiyati va ulardan samarali foydalanish yo'llari.....	408
Xudoyberdiyeva Marifat Umarovna, Boyjigitov Kamronmirzo Sobirjon o'g'li, Obloberdiyev Shuxrat Sharof o'g'li	
The Processing Indicators of Livestock Products on the Basis of Economic Statistical Models	411
Yorbekova Dilorom Muxammadkulovna, Hotamov Adhamjon Asqarjon o'g'li	
Paxta-to'qimachilik klasterlarida tola ishlab chiqarish xarajatlari tahlili	414
Alikulov Abdimo'min Ismatovich, Farangiz Rustamova	
Meva-sabzavotchilikni rivojlantirishda klaster yondashuvining afzalliklari	419
Eshankulov Sirojiddin Xakimovich	
Prospects for Leaving the Population Out of Poverty	424
Javmanov Jamshed Abdusamatovich, Radjabov Navruzbek Azimjonovich, Uralov Baxtiyor Maxmudovich, Fayzullayev Umidullo Xayrullo o'g'li	
Tijorat banklarida korrupsiyaga qarshi kurashishning kompayens nazorati usullarini takomillashtirish.....	429
Sultonov Abrorbek Umarali o'g'li, Axmedov Shuxrat Xikmatullayevich	
Segmentar va moliyaviy hisobot tuzishda xo'jalik yurituvchi subyektlar mulkini baholashning metodologik muammolari	435
G'olibjon Alikulov	
Raqamli iqtisodiyotga o'tish orqali yashirin iqtisodiyotni jamiyatga ta'sirini kamaytirish	439
Uralov Baxtiyor Maxmudovich, Abdusalomov Farruh G'ayrat o'g'li	
Sustainable Farming Futures: the Economic Need of Climate Change Program in Uzbekistan.....	443
Akhmadjon Nurullaev, Sanayeva Raxima Amirqulovna, Visola Khasanova, Bakhora Nurullaeva, Anvar Sanaev	
Problems and Prospects of Cadastral Valuation of Land Resources in the Republic of Kazakhstan	447
Berdimurat Nazimgul, Bassybekova Zh.B.	
Значение цифровизации в сельском хозяйстве	451
Сыздықова Азиза Оралбайқызы, Сапарова Айнура Алпамысовна	
Xizmatlar sohasi samaradorligini oshirish masalalari	456
Mirzayev Qulmamat Jonuzakovich, Mardanova Mohidil Otabek qizi, Mirzayev Azzamjon Jonuzokovich	
Aholini o'z-o'zini bandlikka jalb qilish orqali ishsizlik darajasini pasaytirish.....	461
Javmanov Jamshed Abdusamatovich, Jo'rayev Sherali Anor o'g'li	
Innovatsiyani joriy qilishning fermer xo'jaliklari daromadlariga ta'siri	465
Eshboyev Diyorbek Yo'ldosh o'g'li, Sinayev Sherali Islom o'g'li, Ismoyilov Azamat Isroyilovich	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga muvofiq daromadni tan olish masalalari.....	471
Kozimjonov Abrorbek	
O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishda raqamli texnologiyalarning yutuqlari va muammolari.....	475
Ochilova Mohigul Toshtemir qizi	
Soliq ma'murchiligida raqamli iqtisodiyotning ahamiyati va uning ilmiy-nazariy asoslari tahlili	479
Uralov Baxtiyor Maxmudovich, Javmanov Jamshed Abdusamatovich, Holmirzayev Sardor Ravshan o'g'li, Tursinaliyev Abdulaziz Shokirjon o'g'li	
O'zbekistonda davlat xizmatlari ko'rsatish milliy tizimini rivojlanishi: xronologik tahlil.....	484
Hasanov Habibullo	
Chorvachilikning mamlakat iqtisodiyotidagi ahamiyati va uning rivojlanishi.....	488
Xamdamova Nasiba Ablakulovna, Tirkashev Farxod Mahmudovich, Sayfullayev Akbar Xoljigit o'g'li, Erkinov Samandar Maxmudovich	
O'zbekiston chorvachiligiga oid FAO ma'lumotlari haqida	493
Pardayeva Kamola	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga muvofiq xaridorlar bilan tuziladigan shartnomalar asosida tushumni hisobga olishning ahamiyati	498
Norbekov Davron	
Paxtachilik klasterlarida ishlab chiqarishga ta'sir etuvchi omillarning tahlili	502
Javmanov Jamshed Abdusamatovich, Abduraxmonov Orifbek Odiljon o'g'li	

Raqamli iqtisodiyotning zamonamizdagi bugungi o'rne	506
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Zarmaxmatov Nomojjon Baxodir o'g'li	
Improving Cost Audit in Innovation Activities	510
Mustafoev is the son of Akbar Mustafa	
Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobotni mxs asosida transformatsiya qilish zaruriyati	514
Xolmurodov Otabek	
Klasterlarni tashkil etishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari va ularning mamlakat iqtisodiyotida tutgan o'rne	521
Javmanov Jamshed Abdusamatovich, Homidov Aslbek Otabek o'g'li, Asomiddinov Husan Asomiddin o'g'li, Boltayev Diyorbek Omondurdi o'g'li	
Soliq imtiyozlarini nazariy asoslash va huquqiy tartibga solish	526
Uralov Baxtiyor Maxmudovich	
Sug'urta shartnomalari va sug'urta majburiyatlari hisobini moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida takomillashtirish	531
Ochilov Ilyos Keldiyorovich	
Обеспечение привлекательности инвестиции коммерческих банков	537
Назаров Килич Холмурадович, Нафасов Шохрухбек Хошимович	
O'zbekistonda tashqi savdoning rivojlanishi va muammolari	539
Xudayberdiyev U.	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida mehnatga haq to'lashning nazariy jihatdan tashkiliy-iqtisodiy asoslari	542
Rajabov Navruzбек Azimjonovich, Toshmurodova Dilbar Muzaffar qizi	
Human Capital in Education	546
Ibragimov Mansur Mardonovich, Ergashev Olloyor	
Qishloq joylarida xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish hamda o'zini o'zi band qilish orqali ishsizlikni kamaytirishning nazariy asoslari	551
Jo'rayev Sherali Anor o'g'li, Abdikarimov Nazirbek Odil o'g'li, Uralov Baxtiyor Maxmudovich	
Uchqora uzumi-mayizini yetishtirishning iqtisodiy samaradorligini oshirish imkoniyatlari	555
Salamov Ibroxim, Kudratov Rizo Turdibayevich, Janibekov Faxriddin Bекnazarovich	
Moliyaviy natijalarning tavsifini takomillashtirish	561
Yusupova Farizabonu Zarifovna	
Kambag'allik va uni qisqartirish yo'llari	564
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Do'stiyorov Mirabbos Erkin o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida aholi turmush darajasini oshirishda xizmat ko'rsatish sohasining ahamiyati	568
Xolmurodov Otabek	
O'zbekistonda aholi turmush darajasi va daromadlarining o'ziga xos xususiyatlari	570
Rajabov Navruzбек Azimjonovich, Uralov Baxtiyor Maxmudovich, Saidmurodov Sardor Mirsalohovich	
SWOT-анализ конкурентоспособности национального туризма в Узбекистане в условиях преодоления последствий пандемии	574
Ochilova Mohigul Toshtemir qizi, Abduzoirov Sarvarbek	
Ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish va aholi turmush darajasini yanada yaxshilashda iqtisodiy samaradorlikni oshirishning ahamiyati	577
Salamov Ibroxim, Kudratov Rizo Turdibayevich, hamdamova Nasiba Ablakulovna	
Jahon iqtisodiyoti va xalqaro savdo munosabatlari	582
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Xo'jaqulov Inomjon Rustam o'g'li	
Xizmat ko'rsatish sohasini raqamli iqtisodiyot sharoitiga mos rivojlantirishning ayrim masalalari	586
Mirzayev Qulmamat Jonuzakovich, Sherzodova Diyora Sherzod qizi	
Turistik destinatsiyalarni rivojlantirish orqali turistik zonalarini takomillashtirish	589
Raxmonov Siyovush Turob ug'li, Ochilova Mohigul Toshtemir qizi	
Ivermektin, klozantel, iversantapulus dori vositalarining marketing tahlili	592
Raxmadullayev Humoyun Rashid o'g'li, Farmonov Nizom, Salamov Ibroxim	
Цифровая оптимизация для экологической безопасности в агропромышленном комплексе	597
Юнусов Худайназар Бекназарович, Сафарова Лола Улмасовна	

Смысловой – системный анализ процессов обработки плодов и овощей энергии начального импульса.....	602
Курбанов Жамшед Маджидович, Курбонова Мадина Жамшедовна	
Формирования алгоритма расчета эффективности транспортно-логистической системы поставок грузов.....	605
Кубаев Улугбек	
Роль и потенциал севооборота в создании устойчивых и экологически чистых систем в сельском хозяйстве на основе цифровизации	611
Юнусов Худайназар Бекназарович, Сафарова Лола Улмасовна	
Qoramollar uchun ozuqa ratsionini tuzishda innovatsion yondashuv	617
Mavlyanov Majid Tuychiyevich	
Landshaft bog'dorchilikni rivojlantirishda autocad dasturining o'rni.....	624
Ravshanov Sanjar Tolibjonovich, Sulaymonov Mirobid Abduxolikovich	
Aniq qishloq xo'jaligida o'zgaruvchan me'yorlarni qo'llash	628
Akbarov Husan O'zbekxonovich, Bekzod Qudratov	
Raqamli iqtisodiyotda neyron tarmoqlaridan foydalanishning ahamiyati.....	634
Otoboyeva Aziza Shakirovna	
Iqtisodiy masalalarni tahlil qilish, me'yorlash, rejalashtirish, baholash hamda bashorat qilishda korrelyatsiya va regressiya usuli	637
Aktamova Vasila Uktamovna, Axtamova Umida O'ktam qizi	
Iqtisodiy ekonometrik modelni tuzish hamda avtokorrelyatsiya mavjudligini aniqlash	641
Raximov Abdulaxad Nematovich	
O'zbekistonda qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetishtirishda agrovoltaiika texnologiyasini qo'llash istiqbollari	646
Berdiyev G'ayrat Ibragimovich, Eshpulatov Dostonbek Baxodir o'g'li, Malikova Sevinch Telman qizi	
Развитие системы цифровизации в сельском хозяйстве и в народной медицине	650
Рахмонов Фариз Зафаржонович, Мухиддинова Сабрина Мунисовна, Усманова Лайло Рахматуллаевна, Рахмонова Хабиба Нуруллаевна	
Raqamli iqtisodiyot fanlarini o'qitishda zamonaviy pedagogik metodlar va virtual onlayn kurslardan foydalanish.....	653
Sulaymonov Mirobid Abduxolikovich	
Qishloq xo'jaligini boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanishning afzalliklari	656
Ravshanov Sanjar Tolibjonovich	
Ekin maydonlari tuproqlarini tahlil qilish va boshqarishda sun'iy intellekt tizimlaridan foydalanishning o'rni.....	660
Otoboyeva Aziza Shakirovna, Artikov Farxod Sayfiddinovich, Usanov Yoqub Dilmurod o'g'li	
О некоторых нестандартных способах решения иррациональных уравнений	664
Актамова Василя Уктамовна	
Корхоналарни тугатишнинг норматив ва ташкилий-услугий таъминотини такомиллаштириш	666
Дусмуратов Раджапбай Давлатбаевич	
Юридик шахсларни тугатишнинг норматив-ҳуқуқий таъминоти.....	670
Давлетов Икрам Рахимберганович	
Саноат корхоналарида мулкый муносабатларни тартибга солишнинг илмий назарий асослари.....	674
Бобобеков Эргаш Абдумаликович	

DAVLAT-XUSUSIY SHERIKCHILIGINI RIVOJLANTIRISHDA KLASTERLARNING AHAMIYATI

Tirkashev Farhod Mahmudovich

Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va
biotexnologiyalar universiteti "Iqtisodiyot va buxgalteriya hisobi"
kafedrası assistenti

Raxmatullayev Sherzod Mexriddinovich

Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va
biotexnologiyalar universiteti talabasi

Annotatsiya: Maqolada davlat-xususiy sherikligi tizimida klasterlarni joriy etish, uning iqtisodiy ahamiyati, klasterlarni samarali rivojlanish omillari, klasterlashtirishda davlatning ishtiroki, klasterlararo o'zaro hamkorlik tizimida davlat-xususiy sherikligining o'ziga xos xususiyatlari hamda uni realizatsiya qilish shart-sharoitlari tadqiq etilgan.

Kalit so'zlar: xususiy sektor, davlat-xususiy sherikligi, klaster, xususiy biznes, klaster siyosati, loyiha, iste'molchilar, investor.

Abstract: The article examines the introduction of a cluster into the system of public-private partnership, its economic significance, factors of effective cluster development, state participation in clustering, features of public-private partnership in the system of inter-cluster interaction and conditions for its implementation.

Key words: private sector, public-private partnership, cluster, private business, cluster policy, project, consumers, investor.

Аннотация: В статье исследуется внедрение кластера в систему государственно-частного партнерства, его экономическое значение, факторы эффективного развития кластеров, участие государства в кластеризации, особенности государственно-частного партнерства в системе межкластерного взаимодействия и условия его реализации.

Ключевые слова: Частный сектор, государственно-частное партнерство, кластер, частный бизнес, кластерная политика, проект, потребители, инвестор.

KIRISH

Davlat-xususiy sherikligini xolis baholash uchun investitsion loyihalarni amalga oshirishda klaster yondashuvi muhim ahamiyatga ega. Chunki klaster davlat-xususiy sherikligi (DXSH) mexanizmini amalga oshirishning asosi hisoblanadi va klasterlashtirishda davlatning ishtiroki uni realizatsiya qilishning muhim shartidir. Klasterlarning mavjud barcha tarkibiy qismlarini takomillashtirish, uning faoliyatini muvofiqlashtirish natijasida amalga oshirilayotgan ishning umumiy sifati va samaradorligini oshirishi mumkin. Shuning uchun DXSH tizimida klasterlarni joriy etish va klasterlarni samarali rivojlanish omillarini tadqiq etish alohida dolzarb hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLARNING TAHLILI

Xizmat ko'rsatish sohasida davlat-xususiy sherikligini klaster yondashuvi asosida rivojlantirish masalalari iqtisodiy adabiyotlarda kam o'rganilgan. Xususan, O.A.Romanova¹, M.Q.Pardayev², V.G.Varnavskiy³, A.V.Klimenko, V.A.Korolev, U.I.Djumaniyazov⁴, V.A.Kabashkin⁵ kabi olimlar xizmat ko'rsatish sohasi iqtisodiyoti, dav-

1 Романова О.А. Теория и практика развития частно-государственного партнерства/ О.А.Романова // Вестник Уральского государственного технического университета. – 2007. – № 3. – С. 41.

2 Пардаев М.Қ. ва бошқалар. Хизмат кўрсатиш, сервис ва туризм соҳаларини ривожлантириш: муаммолар ва уларнинг ечимлари. Ўқув кўлланма. – Т.: "Иқтисод-молия", 2008. – Б. 133.

3 Варнавский В.Г., Клименко А.В., Королёв В.А. Государственно-частное партнерство: теория и практика: учебное пособие. – М.: ГУ-ВШЭ, 2010

4 Джуманиязов У.И. "Давлат-хусусий шерикчилиги асосида корпоратив бошқарувни ривожлантиришнинг айрим назарий-услубий масалалари" // "Иқтисодиёт ва инновацион технологиялар" илмий электрон журнали. 2017 йил № 3, май-июнь, 9-б.

5 Кабашкин В.А. Формирование и развитие партнерских отношений государства и предпринимательских структур в Российской Федерации (управленческий аспект): автореф. дис. докт. экон. наук:08.00.05/ В.А. Кабашкин. – М., 2007. – С. 23.

lat-xususiy sherikligiga bag'ishlab darslik, o'quv qo'llanmalar va boshqa o'quv va ilmiy adabiyotlarni yozganlar. Ammo ushbu asarlarda xizmat ko'rsatish sohasida DXSH tizimida klasterni joriy etish masalalari atroflicha o'rganilmagan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonda tizimli tahlil, guruhlash, induksiya-deduksiya, qiyosiy va solishtirma tahlil, statistik yondashuv usullari qo'llanilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Davlatning xususiy sektor bilan hamkorligini mustahkamlash respublika iqtisodiyotini yetakchi sohalaridan biri sifatida qarash mumkin. Bunda mamlakatimizda DXSHning shakllanishi va rivojlanishining eng istiqbolli yo'nalishlari bo'lib, sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish, kommunikatsiya, transport, ijtimoiy soha, qurilish, turizm, uy-joy kommunal xo'jaligi infratuzilmasini rivojlantirish, xizmat ko'rsatish sohalarini kabilari hisoblanadi.

Klaster – bu umumiy faoliyat bilan tavsiflangan va bir-birini to'ldiruvchi muayyan hududda faoliyat yurituvchi, o'zaro bog'langan, geografik jihatdan qo'shni kompaniyalar va tegishli tashkilotlar guruhidir.

Respublikamizda xizmat ko'rsatish sohasida klasterlarni rivojlanishi hozirgi iqtisodiyotning transformatsiyalashish jarayonlari bilan uzviylikda amalga oshmoqda. Klasterni rivojlantirish juda istiqbolli yo'nalish hisoblanadi. Uning rivojlanishi respublika hududlari iqtisodiyotining raqobatbardoshligi va samaradorligini oshirish hisobiga sinergetik samaraga erishish imkonini beradi. Shu bilan birga, mamlakatda klasterlarni samarali rivojlantirishini cheklovchi bir qator omillar mavjud. Bizningcha, ular quyidagilardan iborat:

- biznes jarayonlarini boshqarish sifatini past darajada ekanligi, aksariyat xizmat ko'rsatish korxonalarining, xususan, sohada kichik biznes subyektlarining xalqaro bozorlarga yo'naltirilmaganligi;
- odatda hududiy biznes manfaatlarini ro'yobga chiqarish uchun ustuvorliklarni ishlab chiqish va realizatsiya qilish masalalarini mustaqil hal qila olmaydigan hududiy kooperatsiya tuzilmalari rivojlanishining past darajasi;
- hududlar iqtisodiyotning rivojlanishi bo'yicha rejali qarorlar qabul qilish darajasining pastligi;
- kutilayotgan natijalarga erishish oralig'ining kattaligi, bu holat klasterlar yaratilgandan keyin keladigan foyda faqat 5-10 yildan keyin yuzaga kelishi mumkin.

Mazkur holatda klasterlarni tashkil etishning kompleks dasturini ishlab chiqish va realizatsiya qilish samarali hisoblanadi. Bunda klasterni tashkil etish quyidagi tarkibiy qismlarni o'z ichiga oladi: klaster, dizayn, infratuzilma, ma'muriy, marketing va budget.

Klasterlararo o'zaro hamkorlik tizimida DXSHning o'ziga xos xususiyatlari quyidagilardan iborat:

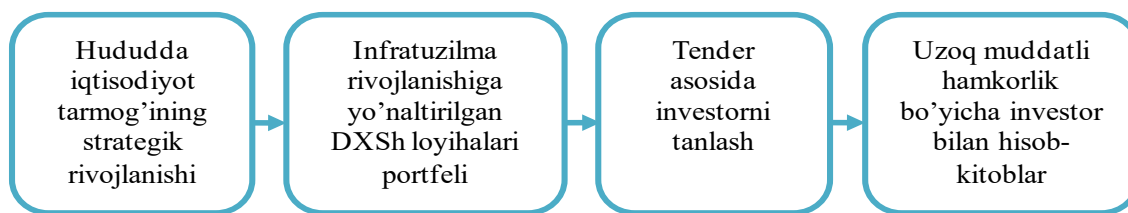
- hamkorlik ishtirokchilari davlat va xususiy sektor vakillari bo'lishi lozim;
- DXSH ishtirokchilari o'rtasidagi munosabatlar tenglik tamoyiliga asoslanishi, umumiy maqsadlarga erishish uchun o'z hissalarini birlashtirishi zarur;
- DXSH tomonlari o'rtasidagi munosabatlar huquqiy hujjatlarda qayd etilishi kerak hamda qilinadigan xarajatlar va risklarni o'zaro teng taqsimlaydilar.

Bugungi kunda dunyoning aksariyat davlatlarida klaster siyosati kengayib bormoqda, bu axborot-kommunikatsiya vositalarining rivojlanishi, ishlab chiqarish klasterlarini aniqlashga yo'naltirilgan tarmoq tuzilmalarining faoliyati bilan bevosita bog'liqdir.

Ta'kidlash kerakki, ishlab chiqarish klasteri hududiy jihatdan o'zaro kooperatsiya aloqalari bilan bog'langan, ilmiy-ta'lim markazi atrofida birlashgan, korxonalar va ijro etuvchi hokimiyat organlari bilan sheriklik munosabatlari bilan bog'langan tarmoq tashkiloti sifatida qaraladi. DXSH bo'yicha qaror qabul qilishning an'anaviy modelidan yanada samarali modeliga o'tish sinergetik samarani oshiradi (1-2-rasmlar).

1-pacm: DXSH qarorlarini qabul qilishning an'anaviy modeli⁶

2-pacm: DXSH loyihalari bo'yicha qarorlarni qabul qilishning zamonaviy modeli⁷

Klasterlash orqali iqtisodiy o'sish omillari sifatida quyidagilar ko'rib chiqilishi kerak: transchegaraviy hamkorlikni rivojlantirish; xorijiy investitsiyalarni jalb etish; qo'shma marketing dasturlari orqali korxonalar tomonidan eksportni kengaytirish.

Shuningdek, tashkiliy belgilari bo'yicha DXSH modellari operatsion, konsessiya va kooperativ turlarga bo'linadi. Ushbu modellardan foydalanish xususiyatli hisob-kitoblar va ularga kiritilgan ko'rsatkichlarni o'zgartirishni talab etadi. Shuning uchun DXSH mexanizmidan foydalanishning optimal variantini aniqlash uchun xizmat ko'rsatish korxonalarini klaster shakllanishidagi ishtirokining asosiy maqsadlarini aniqlash kerak.

Klaster tashkiliy tuzilmasining shakllanishi xizmat ko'rsatish sohasida innovatsion iqtisodiyotni shakllantirish va rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Bozordagi raqobat muhiti sharoitida klaster a'zolari o'zlarining iqtisodiy resurslari va moliya institutlarining boshqa resurslaridan yangi mahsulot va xizmatlar ishlab chiqarish, yuqori iqtisodiy samaradorlikka erishish hamda yangi texnologiyalar, tovar va xizmatlarning zamonaviy bozorlariga chiqish uchun foydalanadilar.

Investor tomonidan operatsion modelni amalga oshirish davlat obyektining ekspluatatsiyasi bo'yicha amalga oshiriladi (uning uchun u oladi, u mukofotlaydi) va davlat muayyan turlar uchun to'lovlarni amalga oshiradigan iste'molchilar oldida o'z funksiyasini amalga oshirish uchun javobgar hisoblanadi.

Aynan bu shakl xizmat ko'rsatish sohasi obyektlarida davlat mulkini saqlab qolishga yo'naltirilgan bo'lib, ijtimoiy jihatdan ahamiyatli iqtisodiyot tarmoqlarida infratuzilma obyektlarini yaratishda bunday munosabatlarni rivojlantirish maqbul hisoblanadi. Ammo davlat budjeti mablag'laridan foydalanish loyihani realizatsiya qilishning yuqoridagi modelidan foydalanish ahamiyatini muayyan darajada cheklaydi. Ushbu model bo'yicha realizatsiya qilish uchun mos bo'lgan klaster infratuzilmasi obyektlariga o'quv markazlari, biznes-inkubatorlar, texnologiya markazlari kabilar kiradi.

Konsessiya modelidan foydalanganda investor yakuniy foydalanuvchilarga muayyan xizmatlarni taqdim etadi va xizmat ko'rsatish obyektidan foydalanganlik uchun to'lov hisobidan o'z xarajatlarini bevosita moliyalashtirish huquqini oladi. Bunday sharoitda tadbirkor davlat funksiyasini amalga oshirish uchun javobgar bo'ladi, davlat esa nazorat funksiyalarini saqlab qoladi. Asosan, ushbu model ta'lim va sog'liqni saqlash sohaslarida amalga oshiriladi.

Kooperativ modeli davlat hamkori tomonidan bir yoki bir qancha xususiy investorlar bilan hamkorlikda tuziladigan qo'shma korxonalar tomonidan davlat funksiyalarini amalga oshirishga yo'naltirilgan. Ushbu model innovatsion va fan sig'imi yuqori bo'lgan loyihalarni (ishlab chiqarish klasterlari, texnoparklar, erkin iqtisodiy zonalar) amalga oshirishda qo'llaniladi.

Investitsion loyihani amalga oshirish sxemasi infratuzilmaga investitsiyalarni budjetdan moliyalashtirish va xususiy sektor mablag'lari hisobidan boshqa ishlarni bajarish uchun yer bilan ta'minlashga asoslanadi.

Loyihalarni amalga oshirish bo'yicha olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, investorlar uchun eng muhim imtiyoz budjet mablag'lari hisobidan infratuzilma obyektlarini qurish hisoblanib, bu loyihaga yo'naltirilgan investitsiyalar hajmini 20,0 %gacha tejash imkonini beradi.

Loyiha kelishuvlari bajarilishini boshqarish, muvofiqlashtirish va nazorat qilish masalalari davlat tomonidan tuzilgan vakolatli tashkilotlar zimmasiga yuklanadi. Uning asosiy vazifasi loyihani realizatsiya qilish bosqichlarini izchil kuzatib borishdan ibratdir. Shuningdek, davlat tomonidan to'liq nazorat qilinadigan, o'z navbatida manfaatdor investorlar bilan DXSH loyihalarini amalga oshirish bo'yicha shartnomalar tuzadigan tijorat tuzilmasini yaratish ham samarali hisoblanadi.

Umuman olganda, klaster siyosatini shakllantirish bo'yicha xorijiy tajribani tahlil qilish quyidagi xulosalarni shakllantirish imkonini berdi:

- klaster siyosatini ta'minlashning turli usullari mavjud bo'lib, ular mamlakat va uning hududlari xususiyatlari hamda mamlakatda qabul qilingan klaster konsepsiyasi bilan belgilanadi;
- davlatlarning klaster siyosati klasterlash jarayonini hukumat tomonidan tartibga solish darajasida farqlanadi;
- shu paytgacha klaster siyosatini shakllantirishning uslubiy asoslari ishlab chiqilmagan.

⁷ Mualliflar tomonidan ishlab chiqilgan...

DXSH jamiyat uchun muhim muammolarni hal qilishga yo'naltirilgan davlat va biznes hamkorligining nisbatan yangi shakli hisoblanadi. Davlat va xususiy biznes subyektlari o'rtasidagi o'zaro hamkorlikni realizatsiya qilish nafaqat qo'yilgan maqsadlarga erishish uchun, balki risklarni teng taqsimlash asosida amalga oshiriladi. Iqtisodiy rivojlanishning innovatsion shakllari sifatida iqtisodiy zonalar, klasterlar va uzoq muddatli ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish hududlari riskni minimallashtirish imkonini beradi (3-rasm).

Klasterlar haqidagi yondashuvlarni tadqiq etishning xorij tajribasiga asoslansak, klasterlar hududlarning iqtisodiy rivojlanish va raqobatbardoshlikni oshirish yo'li ekanligini isbotlaydi. Klaster siyosatini amalga oshirishning samarali mexanizmi bo'yicha xalqaro tajribaning ko'rsatishicha, kapitalida mahalliy hokimiyat organlari, tijorat korxonalari va institutsional xususiy investorlar ishtirok etishi mumkin bo'lgan DXSHdan foydalanish muhim hisoblanadi.

Xizmat ko'rsatish sohasining barqaror rivojlanishini ta'minlash va korxonalar faoliyati samaradorligini oshirishni endilikda faqat boshqaruvning standart uslublari va vositalaridan foydalanish orqali hal qilib bo'lmaydi. Shu munosabat bilan, mahalliy va xorijiy fan va biznes amaliyotining maqsadi multiplikativ va sinergik ta'sirga erishish uchun iqtisodiy integratsiya va aralashish mexanizmlarini izlashdan iborat.

Integratsiyaning samarali shakllaridan biri muayyan hudud doirasida iqtisodiy klasterlarni shakllantirish va rivojlantirish hisoblanadi. Klasterlarning shakllanishiga respublikamizda strategik jihatdan klaster siyosati samaradorligini ta'minlash orqali erishiladi. Bu klasterlarni rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlarini ifodalaydi.

Davlat va xususiy biznes hamkorligining o'ziga xos jihati shundaki, DXSH loyihalarida budjetdan moliyalashtirish xususiy korxona faoliyati ijtimoiy infratuzilma obyektlarini qurish orqaligina yo'l qo'yiladi. Xorijiy mamlakatlarda DXSHning an'anaviy yo'nalishlari ijtimoiy va transport infratuzilmasi obyektlari hisoblanib, mazkur jarayonni amalga oshirilishi davlatning iqtisodiyotdagi ishtirokini qisqartirish nazarda tutiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Davlat-xususiy sherikligining afzalligi xizmat ko'rsatish korxonalarini integratsiyalash va investitsiya loyihalarini amalga oshirish shakli sifatida sohaning strategik masalalarini hal qilish bo'yicha imkoniyatlarni birlashtiradi. Shunga ko'ra, xizmat ko'rsatish sohasida DXSHni rivojlantirish bo'yicha klasterlarni joriy etish, klasterlarni samarali rivojlanish omillari, klasterlararo o'zaro hamkorlik tizimida xizmat ko'rsatish sohasida DXSHning o'ziga xos xususiyatlari, davlat-xususiy sherikligi munosabatlarida klasterning shakllanishi hamda klaster siyosati samaradorligini oshirish yo'nalishlari bo'yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqildi..

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Varnavskiy V.G., Kliment A.V., Korolev V.A. Gosudarstvenno-chastnoe partnerstvo: teoriya i praktika: uchebnoe posobie. – M.: GU-VSHE, 2010.
2. Varnavskiy V.G. Partnerstvo gosudarstva i chastnogo sektora: formi, proyekt, riski/ V.G. Varnavskiy. –M.: Nauka, 2005. – 315 s.
3. Gosudarstvo i biznes: institutsionalnie aspekti. – M.: IMEMO RAN, 2006. – S. 40.
4. Gelbreyt, Dj.K. Ekonomicheskiye teorii i seli obshestva = Economics and the Public Purpose (1973) / Pod obsh. red. i s predisl. N. N. Inozemseva, A. G. Mileykovskogo. – M.: Progress, 1976. – 408 s.
5. Djumaniyazov U.I. "Davlat-xususiy sherikchiligi asosida korporativ boshqaruvni rivojlantirishning ayrim nazariy-uslubiy masalalari" // "Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar" ilmiy elektron jurnali. 2017-yil № 3, may-iyun, 9-b.
6. Kabashkin V.A. Formirovaniye i razvitiye partnerskix otnosheniy gosudarstva i predprinimatelskix struktur v Rossiyskoy Federatsii (upravlencheskiy aspekt): avtoref.. Dis. Dokt. ekon. nauk:08.00.05/ V.A. Kabashkin. – M., 2007. – S. 23
7. Keyns Dj.M. Obshaya teoriya zanyatosti, protsenta i deneg / Per. sangl. prof. N.N.Lyubimova, pod. red. D.e.n., prof. L.P.Kurakova. – Moskva: MIEMP, 2010.
8. Kukura S P. Teoriya korporativnogo upravleniya/ S P.Kukura – M.: Ekonomika, 2004. – S. 105.
9. www.imepi-eurasia.ru. – S. 3.
10. www.inage.ru/ppp/casestuty/Framework_Paper.ru.
11. www.ppi.worldbank.org

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Alfraganus universiteti dotsenti, i.f.f.d. (PhD) Fayziyev Oybek Raximovichning umumiy tahriri ostida nashrga tayyorlandi.

O'zbek tili muharriri: Ulug'bek Eshmuradov

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Rus tili muharriri: Abdimo'min Alikulov, i.f.d., professor

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Bobur Ochilov

2024. Maxsus son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027
Topshirildi: 10.04.2024-yil. Nashrga ruxsat etildi: 19.04.2024-yil.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O‘zbekiston Respublikasi
Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro‘yxatdan
o‘tkazilgan.